

Försvarsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av 2 och 49 § i värnpliktslagen, 19 och 28 § i lagen om frivilligt försvar samt civiltjänstlagen

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av 2 och 49 § i värnpliktslagen, 19 och 28 § i lagen om frivilligt försvar samt civiltjänstlagen (RP 75/2025 rd): Ärendet har remitterats till försvarsutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringssekreterare Christian Saja, försvarsministeriet
- personalsakkunnig, major Pasi Nikku, inrikesministeriet, gränsbevakningsavdelningen
- justitiekansler Janne Salminen, Justitiekanslersämbetet
- beredskapschef, brigadgeneral Aki Heikkinen, Huvudstaben
- ordförande Ville Viita, Officersförbundet
- ordförande Jyrki Lukkarinen, Befälsförbundet rf
- ordförande, militärmästare Mika Tiitinen, Underofficersförbundet rf
- verksamhetsledare Antti Lehtisalo, Försvarsutbildningsföreningen
- ordförande Marko Patrakka, Försvarsgillenas förbund rf
- ordförande i federationsrådet Jyri Vilamo, Finlands Reservofficersförbund rf
- ordförande Kari Salminen, Reservistförbundet
- verksamhetsledare Pia Lindell, Kvinnornas Beredskapsförbund rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Finlands näringsliv rf.

PROPOSITIONEN

Propositionen

I propositionen föreslås ändringar i värnpliktslagen, lagen om frivilligt försvar och civiltjänstlagen. Propositionen hänför sig till regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering, enligt vilket det görs möjligt för militärpersoner i avsked och reservister att inom Försvarsmakten

Betänkande FsUB 7/2025 rd

tjänstgöra i uppgifter under normala förhållanden och undantagsförhållanden till utgången av det år då de fyller 65 år.

Det föreslås att värnplikten ska fortsätta till utgången av det år då den värnpliktige fyller 65 år i stället för nuvarande 60 år. Enligt förslaget hör de värnpliktiga oberoende av sin militära grad till reserven till utgången av det år under vilket de fyller 65 år. Officerare med överstes eller kommodors eller en högre militärgrad än dessa föreslås vara värnpliktiga utan övre åldersgräns och ska även i fortsättningen höra till reserven så länge de är tjänstedugliga. Enligt förslaget ska det vara möjligt att delta i frivillig försvarsverksamhet utan lagstadgad övre åldersgräns. I civiltjänstlagen föreslås motsvarande ändringar som i värnpliktslagen.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2026.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

(1) I proposition RP 75/2025 rd föreslås ändringar i värnpliktslagen, lagen om frivilligt försvar och civiltjänstlagen. Ett av de viktigaste syftena med propositionen är att höja den övre åldersgränsen för värnplikt och tillhörighet till reserven från 60 till 65 år samt att underlätta medverkan i frivillig försvarsverksamhet genom att slopa de övre åldersgränserna. I fortsättningen hör alla som fullgjort beväringstjänst, oberoende av militärgrad, till reserven tills de fyllt 65 år. Högre officerare ska vara värnpliktiga utan övre åldersgräns så länge de är tjänstedugliga.

(2) Motsvarande ändringar görs i civiltjänstlagen, varvid också reserven för civiltjänst och skyldigheten att fullgöra kompletterande tjänstgöring utsträcks till 65 års ålder. Dessutom slopas de övre åldersgränserna på 60 år i lagen om frivilligt försvar, vilket gör det möjligt också för personer över 60 år att delta i övningar och avge förbindelse.

(3) Ändringen gäller alla som är födda 1966 eller senare. I och med reformen ökar reservens storlek med uppskattningsvis 125 000 personer efter en övergångsperiod på fem år till cirka en miljon reservister. Den nuvarande reserven är cirka 870 000 soldater, så det är fråga om en betydande ökning.

(4) Utskottet konstaterar att propositionen bottnar i ett betänkande från den parlamentariska kommittén om värnplikt 2021, där det rekommenderas att den övre åldersgränsen för reserven ses över. Utifrån inkommen utredning tillgodoser de föreslagna ändringarna ett konkret och växande behov: man vill bättre än tidigare utnyttja färdigheterna hos äldre reservister som fortfarande är tjänstedugliga och har specialkompetens. Den förändrade säkerhetspolitiska miljön, Finlands Nato-medlemskap och myndigheternas ökade behov av högkvalificerade framhäver ytterligare detta behov.

(5) Ändringarna bedöms förbättra myndigheternas beredskap, öka reserven och stärka försvarsviljan. Propositionen ökar inte skyldigheten att anlita reservister, men den ger myndigheterna be-

Betänkande FsUB 7/2025 rd

tydligt bättre möjligheter att utnyttja reservisternas kompetens både under normala förhållanden och undantagsförhållanden.

(6) Sammantaget tillstyrker försvarsutskottet propositionen. Utskottet anser att propositionen är ytterst behövlig och gör det möjligt att utnyttja reservisternas breda kompetens utan konstlade övre åldersgränser.

Ändringarna i lagen om frivilligt försvar

(7) Det föreslås att lagen om frivilligt försvar ändras så att de övre åldersgränserna på 60 år för specialuppgifter vid Försvarsmaktens frivilliga övningar och för att avge förbindelse slopas. Samtidigt förtydligas och förenklas bestämmelserna om åldersgränser.

(8) Dessutom slopas den övre åldersgränsen på 60 år för förbindelse till Försvarsmakten (28 § 1 mom.), vilket gör det möjligt att förbinda sig till handräcknings- och beredskapsuppgifter för längre tid än för närvarande. Det förslag om att precisera momentet för att kunna åta sig frivilliga uppdrag för en strategisk partner som lyftes fram vid utfrågningen av sakkunniga bör enligt utskottet lämpligen behandlas inom ramen för en mer omfattande översyn av det frivilliga försvaret. Det lagstiftningsprojekt som planeras vid försvarsministeriet ger en naturlig koppling till detta.

Övrigt

(9) I regeringsprogrammet uppställs som mål att förbättra samordningen mellan försvarsaktörerna inom tredje sektorn och göra det möjligt att registrera personer som de utbildat. Utskottet vill påskynda en snabb beredning av ett register för övergripande säkerhet med anknytande lagstiftning. Under störningar och undantagsförhållanden bör myndigheterna kunna identifiera de frivilligas kompetens, läge och beredskap att agera för att hela personalpotentialen ska kunna nyttiggöras.

(10) Utskottet anser också att det är angeläget att utveckla civiltjänstgöringssystemet. I enlighet med regeringsprogrammet bör systemet ses över utifrån den parlamentariska arbetsgruppens rekommendationer.

(11) I propositionens bedömning av konsekvenserna för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna hänvisas det till förarbetena till värnpliktslagen och civiltjänstlagen (RP 37/2007 rd och RP 140/2007 rd), där de konkreta konsekvenserna beskrivs.

Sammanfattning

(12) Propositionen inleder en ny tidsperiod i Finlands försvar där reservisternas samlade kompetenspotential kan tas i bruk utan konstgjorda gränser. Höjningen av den övre åldersgränsen är inte bara en teknisk ändring, utan ett betydande steg mot ett system där förmågan och kompetensen blir mer avgörande än åldern.

Betänkande FsUB 7/2025 rd

(13) Ändringen gör det möjligt för myndigheterna att i större utsträckning än tidigare ha tillgång till långvarig sakkunskap, ledarskapskompetens, kritiska specialkunskaper och årtionden av erfarenhet. I den nuvarande säkerhetspolitiska miljön, där försörjningsberedskapen, cybersäkerheten och infrastrukturkompetensen framhävs, är behovet av denna kompetens större än någonsin.

(14) Inom det frivilliga försvaret öppnar slopandet av de övre åldersgränserna nya vägar att delta i utbildningar, övningar och beredskapsuppgifter oberoende av ålder. Detta utvidgar betydligt den disponibla kompetens- och erfarenhetsreserven.

(15) Utskottet anser att propositionens viktigaste effekt är flexibilitet: myndigheterna ges möjlighet att nyttja reservkompetensen exakt där det behövs. Man får tillgång till en djupare och mer mångdimensionell reserv där tekniska experter, erfarna ledare och experter inom sällsynta specialområden kan ha kritiska roller.

(16) Utskottet understryker dessutom behovet av att i brådska ordning genomföra ett register för övergripande säkerhet. Med hjälp av registret ska myndigheterna kunna identifiera och lokalisera experterna samt bedöma deras beredskap. Det är nödvändigt för att hela kompetensbasen hos de personer som är beredda att åta sig uppdrag i kristider ska kunna nyttjas fullt ut när situationen kräver det.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Försvarsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 1–3 i proposition RP 75/2025 rd utan ändringar.

Helsingfors 27.11.2025

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Heikki Autto saml
medlem Miko Bergbom saf
medlem Timo Furuholm vänst
medlem Timo Heinonen saml
medlem Hanna Holopainen gröna
medlem Tomi Immonen saf
medlem Riitta Kaarisalo sd
medlem Mika Kari sd
medlem Pauli Kiuru saml
medlem Jarno Limnell saml
medlem Juha Mäenpää saf
medlem Jari Ronkainen saf
medlem Hanna Räsänen cent
medlem Paula Werning sd.

Betänkande FsUB 7/2025 rd

Sekreterare var

utskottsråd Heikki Savola.